

האם אפשר לבזבז ריח?

האם כשמריחים משהו גורעים מריחו? האם בפעם החמישית שמריחים פרח ריחו יהיה קצת פחות חזק מאשר בפעם הראשונה? ואם כן, האם זה בגלל פעולת ההרחה או שיש משהו פסיכולוגי שגורם לנו לחשוב שהריח פחות?

שחר היקרה,

זו לא תמיד מחשבה מרנינה, אך כל נתכחש לאמת: כל מה שאת מריחה נמצא לך בתוך האף. לא משנה אם זה פרח או משהו שכלב עשה על המדרכה, את מריחה את התרכובות הנדיפות שהתערבבו באוויר, נכנסו לך לאף והתיישבו על קולטני הריח המיועדים להם. על הדבר עצמו את לא משיפעה.

האף שלך כן יגונב ריחניות מהאוויר, ובכך גורע משהו חריח בסביבה. אבל מדובר בכמות אפסית. עם אפך או בלעדין, היה קורה לריח מה שממילא קורה לריחות

את כן "גונבת" תרכובות ריחניות מהאוויר לתוך האף שלך, ובכך גורעת משהו מהריח בסביבה, אך אנו מדברים על כמויות אפסיות. חלק קטן מאד מהאוויר בסביבה בכלל מגיע לאף שלך, והחיישנים גוזלים רק חלק קטנטן מהריח שנישא בו. גם בלעדיך ובלי האף שלך הפרודות הריחניות היו מתפזרות ונמלטות באוויר עד ללא היכר. הריח, כרינם של ריחות, היה נקלש. זה מה שקורה לתרכובות נדיפות - הן מתנפלות. ולאקט ההרחה יש מעט מאד השפעה על קצב התנפלות שלהן.

36

37

להתעדכן

הסיבה האמיתית לפחת בריח היא אכן הרגל, אבל לא ברמה הפסיכולוגית אלא ברמה העצבית. מהחיישנים באף, דרך העצבים שמובילים את האות למח ועד למח עצמו, כל המערכות מתוכננות להודיע לך על שינויים בסביבה. וכששום דבר לא משתנה הן פשוט מתרגלות למצב הקיים.

כיצד קיבלה סינדרלה נעל מזכוכית?

בעקבות תשובה קודמת, שהסבירה כיצד נעל הזכוכית של סינדרלה נותרה בעינה גם לאחר חצות, קיבלתי כמה תגובות שטוענות כי במקור לסינדרלה בכלל היו נעלי פרווה, וכל עניין הזכר כית גולד משיגאה של שארל פרו - מחבר "מעשיות אמא אווה" - שהתבלבל בין המילה "verre", שהוראתה "זכוכית", לבין "vair", שזו מילה ארכאית שמתייחסת, כך נראה, לפירות הרמין (מין של סמור).

זה סיפור נחמד, כי המילים אכן דומות, וזו

ופרות הרמין מתאימה להקשר כי היא יקרה לבני אדם כמעט כשש היא יקרה להרמין עצמו, אך כמו "סינדרלה", גם זה רק סיפור. נעלי זכוכית מופיעות בכמה גרסאות שקד"ו לאמא אווה ובשפות שאינן צרפתית. לא שאין גרסאות שפספסו את הזכוכית. אצל האחים גרים, לדוגמה, הנעל עשויה זהב; במעשייה סינית בת יותר מאלף שנה הסתפקו בלציין שהיא היתה מאד קטנה (לסינים יש חיבת ידועה לעניין הזה) ובמעשיות יוניות עתיקות, המאזכרות כבר בכתבי הרודוטוס מספני 2,500 שנה, זה בכלל סגדל מצופה בסוגת זהב ונחשת וסינדרלה היא שפחה בשם "ירופיס", לאמור "ארומת לחיים".

אגדות לא עוסקות במה שקל לדמיין, אלא במה שמפעים לדמיין, ואי אפשר להכחיש שנעל זכוכית עושה זאת טוב יותר מעדר הרמינים. ולכן היא נמצאת בסיפור. נעלי זכוכית הן לא בלבול ולא טעות. הן המצאה, יופי של המצאה אם תשאלו אותי.

שאלות לבלדד השוחי: askbldad@callist.co.il

מהו ההסבר האלגנטי בעולם?

"מועצת החכמים" של המגזין אדג' התכנסה להחליט

מדי פתיחת שנה אני סופר את הרקות להופעת השאלה השנתית של Edge.org, מגזין הרשת שיש שמכנים אותו "האתר האינטרנטי הגדול בעולם". ומדי שנה אני שש לספר לחברים מה היתה הפעם השאלה הוזה שפרסם המגזין, ומה השיבו לה כ-200 פילוסופים, סופרים, יזמים ומרעננים.

בשנים הראשונות של המסורת הועלו שאלות שנוגעות לנושאים אוניברסליים, כגון מהי ההצדקה לקיום האופטימיות. אחרי פיגועי 11 בספטמבר התפרסמה מהדורה מיוחדת ובה השאלה "מה עכ"שיו?". משנה לשנה השאלות הפכו יותר ויותר אישיות. ב-2005 אנשים כמו ריצ'רד דוקינס וג'יימס מקון יצגו לשבע חיים הררי השיבו לשאלה: "במה אתה מאמין אך אינך יכול להוכיח?". ב-2009 השאלה היתה: "מה ישנה הכל?". ובשנה שעברה התבקש כל אחד מהנשאלים להמציא מונח חדש שיעזור להבין את העולם.

השאלה השתא נוסחה במשור תף בידי הפסיכולוג סטיבן פינקר, הלוח האיינטרנט סטיארט ברנד, מייסד המגזין "Wired" קווין קלי והיסטוריון המדע ג'וזף דייסון, שכל אחד מהם הופיע

לפחות פעם אחת כבוד זה. והשאלה: "מהו ההסבר העמוק או האלגנטי החביב עליך?". וכרגיל, אוסף התשובות מעניק את אחד מחומרי הקריאה מרחיבי הרעת ביותר ברשת. בשונה מבעבר, השנה הרבה מהתשובות טכניות מהרגיל. במדגם מתוך 192 התשובות עולה שההסבר האהוב ביותר הוא מודל מולקולת הדנ"א שהרכיב בו ווטסון וקריק. מיד אחריו תיאוריית האבולוציה, והגישה האמפיריציסטית, זאת שמבקשת להתנתק מהישענות על "אמיתות מקובלות" ולבחון בקפידה נתונים לגופם.

אם השאלה השנתית של אדג' היתה תחרות, הסקנות המדעית היתה זוכה בה מדי שנה. ובכל זאת, כמה מהמשיבים הביעו את חיבתם העזה דווקא למודלים חדשים ונועזים יותר שמנסים להסביר היבטים במציאות. לכמה מחמאות זכה ה"Power Law", החוק המעריכי, שמסביר שבכלכלה, בחיים ובטבע האירועים המי שפיעים ביותר אינם אלה ש"במרום הפע" מון", הצפוי והממוצע, אלא אלה ש"בקה" הונב", האירועים הנדירים והלא סבירים. ייבגני מורוזוב, מחבר הספר "The New Delusion" שמתאר באופן קורד כיצד ריקטטורות מנצלות את האינטרנט לתועלתן, מציע לעיין במודל האלגנטי והכמעט אלמוני "דילמת קולינגרידג", העובדה שכאשר טכנולוגיה מלווה מראי שיתה ברגלציה ותכנון מלמעלה היא לא מגיעה רחוק, בעוד הטכנולוגיות פורצות הדרך הן דווקא אלה שהשלטונות לא הבי חינו בהן בומן. דיוויד קולינגרידג, מנכ"ש הדילמה, רצה בשעתו לפתור את הבעיה,

ולאפשר פיתוח מותכנן של טכנולוגיות משנות עולם. הוא נכשל, אבל הבעיה שניסח מסבירה היטב תופעות בעולם. ריצ'רד תאלר, מאבות הכלכלה ההתנהגותית, מעניק הסברון מקסים לכך שהי עולמות ערך המחויבות ותחושת מחויבות אצל אנשים תפתור את רוב בעיות העני, למ, מהתחממות כדור הארץ ועד השלום במזרח התיכון. היעדר המחויבות והאדרת לחוסר האמון ששורר בעולם ולעובדה שמקומות עבודה, מדינות ומערכות ביי נלאומיות פועלים לפי עקרונ "דילמת האסיר", שבו כל צד ימחר לפגוע בזולתו כדי לא להיפגע ראשון בעצמו.

עוד כמה תשובות מרחיקות למוד לים מתקרמים בפיויקת חלקיקים ואחרות מצטרפות לסקירה של כמה מהרעיונות המכוננים בהנחת המציאות כיום, כגון "התיאוריה של התודעה", וישנן גם הברי קות מחוכמות כגון זו של חוקר הישנות אלברט גולו ברבאסי, שמציע לחקור מתכונים ותווה כפי שחוקרים רשתות. ככלל שנה, גם הפעם התשובות עתידות להתאגר בספר מרפס שיימכר בחנויות. או אף שאין בהכרח קשר בין שוקולדי התיאוריות בהנחת המצאות באריות הבונבר ניירה הוא, זו עדיין חוויה יוצאת דופן, וחיים ברשת. אני מציע להתערר עליה עכשיו, לפני שכל האחרים יבואו לקחת. יש גם שאלה וזה, במחווה לברבאסי: איזו מהתשובות הכי טעימה לכם?

מחפ' רפאלי הוא ראש מרכז שניא לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

1

ספר: הכתבות הטובות של 2011

Longreads הוא בלוג קריאה מוצלח שמתעדכן חזיר בקישורים לסיפורים מגזינים מרחבי העולם, שהמושף לכולם הוא רחב הידיעה שלהם. במסגרת חגיגות השנה החולפת, ליקטו עורכי הבלוג שבעה מהסיפורים היחיד מוצלחים שהתפרסמו ב-2011 ביניו יורקר, יניו יורק טיימס, "GQ" ואחרים, וארוז אותם לספר אלקטרוני מהודר לקנידל שלכם. 8.99 דולר מאמון.

<http://is.gd/T5PdR2>

יצלום: בלומברג

2 קלונב: משחקי הווס

נקודות בגנות של ווס אנדרסון: הוא מנייריטט, הדמויות שלו אוטוטיטיות והוא מעדיף צורה על תוכן. נקודות לכותו: הסרטים שלו מרהיבים, והמניירים מבטיח שמדי נקבל ממנו עוד מאותו דבר. כפי, לרשת התפרץ באחרונה הטריילר הראשון לסרט הבא שלו, "Moonrise Kingdom", והוא נראה בדיוק כמו שאתם חושבים.

<http://is.gd/EnPFKp>

3 אפייה: גוטנברג במטבח

סוג של קסם מופק מרחף מעל סט התבניות הזה, שמאפשר להטביע את האליף ביית האנגלי על העוגיות הביתיות שלכם. אולי הפונטים המדויקים אוראים לקסם, אולי הרפרנס למכשיר הדפוס של ימים עברו. כך או כך זאת מתנה אידאלית לחורים עם ילדים בגיל המתאים. 18 דולר באמון.

<http://is.gd/1YQc0v>

4 גאדג'יט: בסיס תחזוקה אוטונומית חייזריות

סדרת השעונים Basis מצטרפת לטרנד הגאדג'יטים שמשוקים כשילוב בין אביזר אופנה לכיי לשפור וכימות עצמי. בייסיס מגטר את פעילות הדופק, שריפת הקלוריות, שעות השינה ועוד מדדים, ומעבד אותם לתמונת מצב פיזית. והוא גם נראה טוב. 200 דולר בהזמנה מהיצרן.

<https://mybasis.com>

5 לבית: אוזניות חייזריות

שיחוף הפועלה בין מותג האופנה האיטלקי דיזל ליצרנית מוצרי הסאונד (המעט ערסית) מונסטר הניב אוזניות אקסצנטריות למדי, במראה שמזכיר במשהו קיפולי אורייגמי. האוזניות מגיעות עם מארזי יפה והבטחה לסאונד עשיר וכך הג'אז הזה. בינו, העיקר זה הגיאומטריה. 280 דולר מאתר היצרן.

<http://is.gd/kACyF>

עיצוב: כרומו זום

כמדי שנה בשמונה השנים האחרונות משגר מגזין העיצוב והאופנה הבריטי "Wallpaper*" את גיליון פרסי העיצוב השנתי שלו, שמתמקד בכל מה שחשוב באמת בחיים האלה. יחזיק אתכם עם הראש מעל המים בשוחות סלון בחודשים הקרובים, בהנחה שאתם מסתובבים בסלונים הנוכחים. להשיג אפילו בסטימצקי.

<http://is.gd/FsIzCu>

7

לסמארטפון: האבו לנו מוזיקה

HABU היא אפליקציה חדשה ומסקרנת לאנדרואיד שמתיימרת לנגן לכם מוזיקה על פי מצב הרוח. שלכם, לא של האפליקציה. היא מסתגלת את ספריית המוזיקה במכשיר למה קבוצות שונות, ומציגה אותה בממשק יחזאלי דמוי דראר שמאפשר שליטה על אופי הפלייליסט, על הספקטרום שבין חיובי לאפולו, אגרסיב ורגוע. תנו לה ציאנס. 0.99 דולר.

<http://is.gd/YydHrK>

